

Deserant vires, et aquosus albis
 Humor in venis dominetur, aegrum
 Corpus enervans,
 Laxus ac liber modus abstinendi 65
 Ponitur cunctis, neque nos severus
 Terror impellit: sua quemque cogit
 Velle potestas.
 Sufficit, quidquid facias, vocato
 Numinis nutu prius, inchoare, 70
 Sive tu mensam renuas, cibumve
 Sumere tentes:
 Annuit dexter Deus, et secundo
 Prosperat vultu; velut hoc salubre
 Fidimus nobis fore, quod dicatas 75
 Carpimus escas.
 Sit bonum, supplex precor, et medelam

71 In conviviis ne inter cibum et potum
 Dei memoria elaberetur, Christiani antiqui vasa,
 quibus ad prandia utebantur, imaginibus Jesu
 Christi sanctorumque decorabant." *Arevalo.*
 Apostolus ait: *Sive ergo manducatis, sive bibi-*
tis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam
Dei facite." I Corinth. X, 31.

Conferat membris, animumque pascat
 Sparsus in venas eibus obsecrantum
 Christicolarum. 80

XXII

HYMNUS DE EPIPHANIA.

(Prudent. Cathem, h. XII.)

Stellam canit, Prudentius in hoc hymno, quae
 Christi nativitatem nuntiavit; regum adventum
 et munera; anxietatem et iniquitatem Herodis;
 felicitatem sanctorum Innocentium, primi mar-
 tyres, conservationem infantis Iesu, historiam
 infantiae Mosis Christi figura; deinde paralle-
 lum facit inter Judeorum liberatorem et totius
 humani generis Salvatorem.

Scriptis in dimetris jambicis per strophas
 quatuor versuum.

$\frac{\infty}{\infty} - \infty - \quad \left| \quad \frac{\infty}{\infty} - \infty \right.$

Quicumque Christum quaeritis,

Oculus in altum tollite:
 Illic licebit visere
 Signus perennis gloriae.
 Haec stella, quae solis rotam 5
 Vincit decore ac lumine,
 Venisse terris nuntiat
 Cum carne terrestri Deum.
 Non illa servit noctibus,
 Secuta lunam menstruam, 10
 Sed sola coelum possidens
 Cursum dierum temperat.
 Arctoa quamvis sidera
 In se retortis motibus
 Obire nolint: attamen 15
 Plerumque sub nimbis latent.

11 Christi et stellae idea passim in hoc hymno confunditur.

12 Stella Magos, interdum etiam iter agentes, dirigebat.

15 *Obire* intelligi *occidere*. Duae ursae, sive arcti, maior et minor circa polum rotantur et nunquam occiduunt.

Hoc sidus aeternum manet:
 Haec stella nunquam mergitur;
 Nec nubis occursu abdita
 Obumbrat obductam facem. 20
 Tristis cometa intercidat,
 Et si quod astrum Sirio
 Fervet vapore, jam Dei
 Sub luce destructum cadat.
 En Persici ex orbis sinu, 25
 Sol unde sumit januam,
 Cernunt periti interpretes
 Regale vexillum magi.
 Quod ut refulsit, ceteri
 Cessere signorum globi; 30
 Nec pulcher est ausus suam
 Conferre formam Lucifer.
 "Quis iste tantus, inquit,
 Regnator, astris imperans,
 Quem sic tremunt coelestia, 35
 Cui lux et aethra inserviunt?"

21 *Tristis*: quia credebatur cometas triste aliquid semper aut plerumque praenuntiare.

- Illustre quiddam cernimus,
 Quod nesciat finem pati:
 Sublime, celsum, interminum,
 Antiquius coelo et chao. 40
 Hic ille rex est gentium,
 Populique rex Judaici,
 Promissus Abrahae patri,
 Ejusque in aevum semini. 45
 AEquanda nam stellis sua
 Cognovit olim germina
 Primus sator credentium,
 Nati immolator unici.
 Jam flos subit Davidicus,
 Radice Jesse editus; 50
 Sceptri que per virgam virens,
 Rerum cacumen occupat."
 Exin sequuntur perciti
 Fixis in altum vultibus,
 Quae stella sulcum traxerat, 55
 Claramque signabat viam.

45 Genes. XV, 5.

47 Genes. XXII, 17 et sequent.

- Sed verticem pueri supra
 Signum pendit imminens.
 Pronaque submissum face
 Caput sacratum prodidit. 60
 Videre quod postquam magi,
 Eoa promunt munera,
 Stratique votis offerunt
 Thus, myrrham et aurum regium
 Agnosce clara insignia 65
 Virtutis ac regni tui,
 Pueri, cui trinam Pater
 Prædestinavit indolem.
 Regem Deumque annuntiant
 Thesaurus et fragrans odor 70
 Thuris Sabæi: at myrrheus
 Pulvis sepulcrum prædocet.
 Hoc est sepulcrum, quo Deus,
 Dum corpus exstingui sinit,
 Atque id sepultum suscitavit, 75
 Mortis refregit carcerem.
 O sola magnarum urbium
 Major Bethlem: cui contigit
 Ducem salutis coelitus

- Incorporatum gignere. 80
 Altrice te, summo Patri
 Hæres creatus unicus
 Homo ex Tonantis Spiritu,
 Idemque sub membris Deus.
 Hunc et prophetis testibus, 85
 Isdemque signatoribus,
 Testator et sator jubet
 Adire regnum et cernere:
 Regum, quod ambit omnia,
 Dia, et marina, et terrea, 90
 A solis ortu ad exitum,
 Et tartara, et coelum supra.
 Audit tyrannus anxius,
 Adesse regum principem,
 Qui nomen Israël regat, 95
 Teneatque David regiam.
 Exclamat amens nuntio:
 "Successor instat, pellimur:
 Satelles, i, ferrum rape,
 Perfunde cunas sanguine. 100

90 *Dia*, id est, *aëria coelestia*.

- Mas omnis infans occidat;
 Scrutare nutricum sinus,
 Interque materna ubera
 Ensem cruentet pusio.
 Suspecta per Bethlem mihi 105
 Puerperarum est omnium
 Fraus, ne qua furtim subtrahat
 Prolem virilis indolis."
 Transfigit ergo carnifex.
 Mucrone districto furens, 110
 Effusa nuper corpora,
 Animasque rimatur novas.
 Locum minutis at tubus
 Vix interemptor invenit,
 Quo plaga descendat patens 115
 Juguloque major pugio est,
 O barbarum spectaculum!
 Illisa cervix cautibus
 Spargit cerebrum lacteum,

111 *effusa* intellige *edita, nata*.

116 "Quum pugio sit gladiolus brevior, tamen est jugulo major." Erasmus.

- Oculosque per vulnus vomit. 120
 Aut in profundum palpitans
 Mersatur infans gurgitem,
 Cui subter arcetis faucibus
 Singulat unda et alitus.
 Salvete, flores martyrum, 125
 Quos lucis ipso in limine
 Christi insecutor sustulit,
 Ceu turbo nascentes rosas.
 Vos prima Chisti victima,
 Grex immolatorum tener, 130
 Aram ante ipsam simplices
 Palmâ et coronis luditis.
 Quid proficit tantum nefas?
 Quid crimen Herodem juvat?
 Unus tot inter funera 135
 Impune Christus tollitur,
 Inter coeivi sanguinis
 Fluenta solus integer:
 Ferrum, quod orbabat nurus,
 Partus fefellit virginis. 140
 Sic stulta Pharaonis mali
 Edicta quondam fugerat,

- Christi figuram praeferens,
 Moses, receptor civium.
 Cautum et statutum jus erat, 145
 Quo non liceret matribus,
 Cùm pondus alvi absolvent,
 Puerili pignus tollere.
 Mens obstetricis sedulae,
 Pie in tyrannum contumax, 150
 Ad spem potentis gloriae
 Furata servat parvulum.
 Quem mox sacerdotem sibi
 Assumpsit orbis conditor,
 Per quem notatam saxeis 155
 Legem tabellis traderet.
 Licetne Christum noscere
 Tanti per exemplum viri?
 Dux ille, caeso Ægyptio,
 Absolvit Israel jugo: 160
 At nos, subactos jugiter
-
- 139 *Nurus*, inter poëtas significat mulier juvenis.
- 144 *Receptor*, intellige recuperator.

Erroris imperio gravi,
Dux noster, hoste saucio,
Mortis tenebris liberat.

Hic expiatam fluctibus 165

Plebem marino in transitu
Repurgat undis dulcibus,
Lucis columnam praeferens.

Hic proeliante exercitu,
Pansis in altum brachiis 170

Sublimis Amalech premit,
Crucis quod instar tunc fuit.

Hic nempe JESUS verior,
Qui longa post dispendia
Victor suis tribulibus 175

Promissa sulvit jugera:
Qui ter quaternas denique
Refluentis amnis alveo
Fundavit et fixit petras,
Apostolorum stemmata. 180

169 et sequent. Vid. Exod. XVII, 8 et sequent.

180 *Stemmata apostolorum*: per epexege-

Jure ergo se Judae ducem

Vidisse testantur magi,

Cùm facta priscorum ducum

Christi figuram pinxerint.

Hic rex priorum judicum, 185

Rexere qui Iacob genus,

Dominaeque rex ecclesiae,

Templi et novelli et pristini.

Hunc posteri Ephraim colunt,

Hunc sancta Manasse domus 190

Omnesque suscipiunt tribus,

Bis sena fratrum semina,

Quin et propago degener,

Ritum secuta inconditum,

Quaecumque dirum fervidis 195

Baal caminis coxerat,

sim Prudentio familiarem, hoc est, petras quae sunt stemmata.

187 *Dominæ Ecclesiae*: synagoga est enim *serva*.

196 Idolatria designatur etiam per Baal.

Fumosa avorum numina

Saxum, metallum, stipitem,

Rasum, dolatum, sectile,

In Christi honorẽm deserit. 200

Gaudete, quidquid gentium est,

Judaea, Roma et Graecia,

Ægypte, Thrax, Persa, Scytha:

Rex unus omnes possidet.

Laudate vestrum Principem, 205

Omnes, beati ac perditii,

Vivi, imbecilli ac mortui:

Jam nemo posthac mortuus.

197 *Fumosa* suum proprium habet sensum
et fumum sacrificiorum in memoriam revocat.

199 "Tres materies refert deorum: lapidem,
aes, lignum. Opificium item triplex: metallum
raditur limâ, saxum secatur, lignum dolatur."

Erasmus.

206 *Beati et perditii*: difficile est determi-
nare an Prudentius per haec verba intelligat:
divites et pauperes an: justi et peccatores.

207 "*Vivi, id est, sani,*" ait glossa cujus-
dam manuscripti.

XXIII

HYMNUS IN PASSIONEM BEATORUM

APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

(Prudent. Peristephanon., h. XII.)

Hujus hymni strophæ duos habent versus:
primus, *magnus archilochius* appellatus, qua-
tuor habet dactylos et tres trochæos; secundus
constat unius trimetri jambici catalectici.

— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —

MARTYRIUM SANCTI PETRI.

Plus solito coeunt ad gaudia: dic, amice, quid sit.

Romam per omnem cursitant ovantque.

Festus apostolici nobis redit hic dies triumphi,
Pauli atque Petri novilis cruore.